

UN CONTO DE REIS

¡Un conto de Reis...! Camiñando sen rumbo —na miña orela aínda a súpeta encomenda que, ó me topar na rúa, acabara de me face-lo Director do meu xornal (eu traballaba daquela nun xornal)— fun dar, anda que anda, levado polos meus pasos distraídos, a unha media praciña, alá nos confíns do porto vello, que naquel intre estaba a ollar con tódalas súas xanelas medoñentas cara ás revoltas longanías do mar invernizo. Alí nos baixos dunha casa esguía, había unha pequena taberna. Entrei, senteime diante dunha mesiña verde e pedín viño. Noutra mesiña igual estaba un mariñeiro ou o que fose, contemplando o seu vaso. Fóra do taberneiro, moi corpudo e calado, non había outra xente.

Ollei o reloxo: as cinco da tarde. Había tempo... Púxenme a cavilar en moitas cousas, e só de vez en cando naquel conto de Reis que me pedira o Director. “Para nenos e grandes, ¿eh?” —dixera el, pensando máis que no misterio da fantasía e das idades, en moitos peixes, grandes e pequenos, a rebulir na mesma rede... E xa me esquecera do outro, do veciño, que estaba alí a cavilar tamén, na outra mesiña verde, cando lle oín dicir como quen fai que fala consigo e, ó mesmo tempo, procura compañía:

—Patrón de costa... ¡Labrego, se soubese labrar!... Xa lle pode un dicir: “Coidado, que por aí hai pedras...” Surrí coa súa cara de cachopo, e zas, alá se vai dereito e cheo de razón co pobre patache contra as pedras. É un barco duro, que se non...

—Hainos teimosos —dixen eu.

—Coidan que se fan caso a un mariñeiro, xa non son patróns —sentenciou—, aínda que un fale con bos modos e sabendo o que di.

Ensumiuse un intre, e antes de que eu fixese outro comentó xa estaba el a marmular:

—Non, como o señor Melchor non hei de topar outro. ¡Era outra vida! ¡Era outra cortesía! A culpa tena un, por se deixar levar das súas arroutadas, coidando que por ter mans, mans fortes, o mesmo pode estar aquí que acolá...

—Entón, ¿que? ¿Tivo con el, parece, algún tropezo?

—¿Co señor Melchor?

Riuse, aglaiado, coma se eu acabase de dicir unha gran parvada.

—¡O meu señor Melchor! Endexamais tiña para ninguén unha mala palabra. Pero hai tamén que eu, saiba Deus por qué, era o seu preferido. ¡Cousas, o aquel das persoas, a simpatía, que sei eu!... Estouno vendo. Alto, non máis da conta. Dereito sen tesura. Ben feito, serio, natural, e non como o vin pintado unha vez, que morría eu coa risa... E os ollos mansos, mansos, imponentes.

E quedouse coa vista fixa nas luces do solpor que facía o viño dentro do seu vaso. Por falar algo, xa que me pareceu que iso era o que el quería preguntar:

—¿E de que traballaba vostede alá... con el?

—¡De tantas cousas! Había que mercar, carrexar, escoller, limpar, empacotar... Axudantes había de abondo, pero eu traballaba por sete, e ó mesmo tempo viña sendo o caporal, coma se dixesemos. Polo demais en chegando estes días non lle gustaba levar moita xente ó rabo. Eu, tres ou catro axudantes dos bos, o intérprete, o estreleiro...

Aquí saltei eu:

—¿Como o estreleiro? ¿Quizais o que outros chaman un astrónomo?

—Xa sei o que di... Un deses que fan os zaragozanos portugueses que andan a pregoar nas feiras... Non, estreleiro é outra cousa. É o que entende, digamos, as estrelas, como outros poden entender os paxaros. ¡Que ben sabía ler este home no ceo estrelecido! En prosa, en verso, con música, sen ela... ¡Sempre me hei de lembrar daquela noite! Ollando cara ás Tres Mariás rompeu a cantar mesmo coma se tivese o atril diante coa solfa. E de súpeto o ceo respondeu. Encomenzou a cantar tamén; e acompañouno o mar coas súas ondas a romperen na beira, e o vento con rafegas roucas que facían os baixos. E calou el, e calou o vento e quedáronse as ondas. E el estaba sereno, aínda que aquilo máis fose cousa de tremer. Eu dígolle que case non podía ollar ó señor Melchor, que estaba alí... ¡Botando luz de si coma un verme de luz ou coma o mar cando hai ardora! ¡Que regalía, mais tamén que arrepío, aquelas grandes barbas a tremelucir, e máis se nese intre viña o vento a remexelas no medio da noite!

Calou e, no seu enlevo, semellaba esquecido de min. Ó cabo dixo:

—Certamente hai cousas que un non remata de entender.

—Non —dixen eu, moi convencido de estar ó cabo dos seus

pensamentos.

—¿Caberalle a vostede na cabeza —seguiu— que sendo o señor Melchor quen é, leve con el a un home coma ese diaño do intérprete? Dende logo el sábelles tódolos idiomas, mortos ou vivos, e coído que ata os por naceren. Dentro de dous mil anos, diche de repente, falarase así e así. Pataca dirase “piteiga”, e non sei qué cousas... No seu non digo que non valla. Pero presume moito, e pensa que sen el non anda o mundo.

—E... ¡Hai que ter paciencia!

—Eu non a tiven. A arroutada foi miña, ben o sei. ¡Pero tamén, o individuo!... Dun xeito ou doutro, el foi o causante de que eu perdese de vista ó rei Melchor.

—¿O rei Melchor? —berrei eu, como saíndo dun soño, e facendo periga-la mesiña verde co pulo da miña sorpresa—. ¿Fala do rei Melchor? Quero dicir... ¿do rei Melchor?

—¡Si, si, do mesmo! —dixo moi ledamente—. ¿Vostede coñéceo?

Tiven que confesar que non, acenando coa testa, pois perdera a fala. Ollei cara ó taberneiro e vin que estaba moi tranquilo, quedo coma unha estatua xunto ó mostrador, e moi alleo, ó parecer, á nosa conversa.

—Pois o caso foi —dicía agora o rexo caporal de Melchor— que mentres aquel santiño de rei estaba con nós, pouco se me daba a min da fachenda do intérprete. Ora, un día o santiño foi facer xunta en soidade, alá nun ermo tremendísimo, co Gaspar e o Baltasar —que eu, se hei de dici-la verdade, endexamais os vin máis que de noite—; e, estando alá, pasaban días... E sen aquela luz eu non era o de sempre. Sufrido, si, no traballo, mais xa non para outras cousas. E como eu tiña moitos traballadores ó meu tino, e de distintas terras e de moitas falas, déuselle ó diaño do intérprete por me facer alí un babel, atrapallando as ordes, trabucando os recados e os mandados, cativo xeito de mostrar que sen el nada marchaba ben, e que era capaz de vira-lo mundo do revés. ¡O revés estiven por lle dar eu, e ben plantado, naquelas fazulas acendidas e cheas, de rapaciña nova, que el tiña. E como non o fixen, botouse a rir. E como se botou a rir, sentín no peito un lume malo... E como nese intre eu tiña un fardo moi pesado ó lombo, guindeille o fardo enriba e marcheime, Alí quedou a espernexar debaixo do fardo. Marchei e perdinme, ando perdido... Xa fixen moitas viaxes, traballando de todo, de fogoeiro,

estibador, gavieiro, o que veña, e nada, non dou cos camiños... ¡Se tan sequera soubese daquel ermo! Alí agardaría, e ahí me tiñan de topar, aínda que fose feito un esqueleto...

De súpeto calou. Un mozo lanzal e descarado acabara de entrar na taberna. Levaba un bombín amarelo e un bastonciño negro con puño que parecía ser de ouro e ter engastada unha esmeralda. Pediu unha copa do fino, bebeuna, pagou, deu —coma por chiste— unhas vertixinosas boas noites políglotas, en dez ou doce idiomas, e saíu.

O meu caporal púxose branco. Rematou o vaso, pousouno rudamente na mesa, e saíu sen dicir unha palabra. Eu fun atrás del e vin que ía seguindo ó mozo lanzal e descarado. Seguinos ós dous, e aquela camiñada facíase cada vez máis rápida e labiríntica. Alixeirou máis o paso o de bombín, e o mariñeiro decidiuse entón a correr atrás del pesadamente. Ía coma un penedo monte abaixo e berraba:

—¡Agarda, ou guíndoche unha pedra que te fendo! ¡Fachendisco, larpeiro, enredante! Agarda, home, que non che fago mal... ¿Onde está? ¿Onde estades? ¡Dimo ou lévame! Se non mo dis, un día ou outro hache de pesar. ¡Agarda! ¡Hache de pesar! ¡Agarda, agarda!

Era un brado que parecía un salouco.

A volta de dúas ou tres esquinas máis, perdin os de vista. Era xa anoitecido, a hora en que os rapaciños empezaban a polos seus zapatos nos balcóns.

Encamiñeime á redacción moi preocupado.

—¿E o conto de Reis? —preguntoume o Director.

—Pois mire, non se me ocorreu ningún. Fareille outra cousa.

Vede qué tolería, o que é a imaxinación atordoada e enfuscada. Remataba de falar nada menos que cun mariñeiro que fora servidor de Melchor, e non topaba asunto para un conto de Reis. Agora penso que a culpa foi do Director. O que eu non podía facer era o seu conto, o que lle vin pintado no sorriso cando tan ledamente mo pediu.

¡Así son as cousas, velaí!

RAFAEL DIESTE, *Dos arquivos do trasno.*